

ORÍGENS ANTROPOLÒGICS DE LA RELIGIÓ

EDUARDO HOORNAERT

Lauro de Freitas, BA, Brasil

Els antropòlegs ensenyen que, des de la seva aparició en el planeta Terra, els humans han mostrat capacitat de sentir la presència de quelcom que no apareix, però que –d’una manera o altra– es *revela*. Un tremolor de l’herba del costat del corriol del caminant *revela* la possible presència d’una cobra, cosa que és una preciosa ajuda en la vida, i és una de les raons de l’èxit de l’ésser humà en l’evolució. La nostra capacitat de sentir allò estrany i misteriós, obre camins nous, no només en el sentit de prevenir-nos davant el perill (la mossegada de la cobra), sinó per donar sentit al confús entortolligament de successos amb què ens enfrontem a la vida. Teixint conjunts cohesionats, a base de relacionar esdeveniments *revelats*, ens dotem d’un sentit per a les nostres vides.

O sigui, l’organisme humà està proveït d’instruments d’atenció davant allò que es revela, i és capaç d’inserir aquesta experiència en un sentit global coherent. Aquest és l’origen de la religió segons els antropòlegs.

La Bíblia hebrea està repleta de relats que mostren aquesta capacitat humana de pressentir una cosa i de donar un sentit més profund a dades aparentment ordinàries. Noé contempla un arc estès damunt dels núvols (Gn 9,13) i hi veu un senyal de Jahvè; un migdia calorós, tres visitants estranys s’acosten a la tenda d’Abraham a Mambré i ell pressent que li porten un missatge important (Gn 18, 1-15); Moisès sospita la presència de Jahvè en una bardissa encesa; més tard, pressent la presència de Jahvè rere els núvols que tapen el cim del Sinai; assegut a l’entrada del seu refugi, Elies

sent la presència de Jahvè en una brisa suau; observant l’arribada de petits ocells a l’àrid desert, els israelites exulten: “Jahvè ens està enviant manà del cel”; observant una polseguera que s’aixeca al desert, senten altre cop un missatge de Jahvè; en el tremolor del desert els sembla veure el paradís; de cop, el ruc del profeta Balaam es nega a continuar pel camí i el profeta decideix no seguir el viatge; al mig d’un banquet al palau, Nabucodonosor veu els dits d’una mà misteriosa moure’s sobre el guix de la paret (On, 5,5); en fugir de Jerusalem després de la derrota de Jesús, els deixebles d’Emaús estranyen la presència d’un home que inesperadament apareix en el camí (Lc 24, 13-35); a les portes de Damasc, Pau, de cop, no aconsegueix donar cap més pas (Fets 9, 1-22).

Avui no és pas diferent: algú està prenent una cervesa en un bar i s’espanta en veure, pintat a la paret, l’ull penetrant de Déu; el malalt mira espantat l’àngel cruel que aguanta la balança dels elegits i condemnats en una pintura del judici final que les germanes infermeres van posar a la paret de l’hospital. I molts altres casos que diàriament podem inquirir, si hi posem atenció.

Nosaltres, els humans, som religiosos per naturalesa. La nostra naturalesa religiosa es manifesta de les més diverses maneres però de qualsevol manera, tenim la capacitat de sentir alguna cosa més enllà del que els nostres cinc sentits ens informen, per més que aquest sentiment continuï essent misteriós, imprecís i tot sovint enigmàtic.

